

Joensuun kaupungin vastaukset

Joensuu on Pohjois-Karjalan maakuntakeskus, joka sijaitsee Pielisjoen suulla, Saimaaseen kuuluvan Pyhäselän järven vieressä. Joensuu on 76 000 asukkaallaan Suomen 12. suurin kaupunki. Joensuu on myös rajakaupunki, sillä kaupungilla on yhteistä rajaa Venäjän federaation Karjalan tasavallan kanssa.

Luonnonympäristön historiallinen ja kulttuurinen merkitys Pohjois-Karjalassa on kiistaton. Sillä on keskeinen sija etenkin biosfäärialueen matkailussa ja kulttuurihistoriassa. Pohjois-Karjalassa on kolme kansallispuistoa: Koli ja Patvinsuo Lieksassa Pielisjärven eri puolilla ja Petkeljärvi Ilomantsissa sekä Kesonsuon ja Ruunaan luonnonsuojelualueet että Koitajoen Natura-alue. Lisäksi maakunnassa on runsaasti erilaisia lyhyempiä tai pidempiä luonto- ja vaellusreittejä.

Pohjoiskarjalaisten järvien ja lampien rannoilla sekä metsien kasvustojen alla on paljon ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyvää suomalaista kulttuuriperintöä. Jääkauden jälkeen maa paljastui ensimmäisenä Pohjois-Karjalan alueelta jättäen jälkeensä jäännöksiä muinaisesta maamme varhaisasutuksesta.

1. Museon merkitys paikkakunnalle tai seudulle

Mikä asema museolla on kaupungissanne ja mitä kaupunginne tavoittelee museohankkeen kautta?

Erä- ja luontokulttuurimuseo sopii erinomaisesti Joensuun kaupungin sijaintiin ja imagoon erämaiden ja luonnon keskellä. Luonto laajoine metsineen ja järvineen alkaa käytännössä heti kaupungin ruutukaava-alueen päätyttyä. Eräperinteellä on alueellamme pitkät historialliset ja kulttuuriset perinteet. Metsästys, kalastus, luontoliikunta, marjastus, sienestys ja eräntyminen ovat edelleen kiinteä osa paikallisen väestön arkea ja matkailupalvelujen sisältöä.

Joensuu tunnetaan myös Euroopan metsäkaupunkina. Metsiin liittyvä osaaminen on vahvaa myös ihmisen luontosuhteen ja luonnon virkistyskäytön osalta. Joensuussa sijaitsevat Luonnonvarakeskus, Itä-Suomen yliopisto ja Euroopan metsäinstituutti (EFI, European Forest Institute) ovat keskeiset metsiin ja ihmisen luontosuhteeseen liittyvät institutionaaliset toimijat.

Kaupungin kannalta museohankkeella haetaan merkittävää strategista vetovoimainvestointia elinvoimaan, kulttuuriin ja matkailuun sekä osaksi metsiin ja luontoon liittyvää osaamisklusteria. Perusajatus on se, että museo käyntikohteena on näyteikkuna ja "opastuskeskus" ympäröivään luontoon ja luonnossa tapahtuviin aktiviteetteihin.

Kunhan koronaviruksen aiheuttama poikkeusaika päättyy ja itäraja taas aukeaa, niin venäläisten Suomeen suuntautuvan matkailun kannalta, museolla tulee olla merkittävä vetovoimaa lisäävä vaikutus. Venäläiset ovat tunnetusti kiinnostuneita kaikesta luontoon, metsästykseseen ja kalastukseen liittyvästä. Niiralan kansainvälisen rajaylityspaikan sijainti 70 km Joensuusta on museon kannalta erinomainen toimintaympäristövahvuus.

Valtakunnallinen Erä- ja luontokulttuurimuseo toisi merkittävän lisän Joensuun museotarjontaan ja kaupungin matkailukohteisiin. Museohanke on myös erittäin merkittävä koko Pohjois-Karjalan maakunnalle. Joensuun kaupunki on käynyt mm. Maakuntaliiton ja Pohjois-Karjalan Ely-keskuksen kanssa keskusteluja hankkeesta ja tahtotila museon saamiseksi paikkakunnalle on kaikilla yhteinen.

Joensuussa toimii tällä hetkellä kulttuurihistoriallinen Pohjois-Karjalan museo, Joensuun taidemuseo sekä Salpalinjasta kertova Joensuun Bunkkerimuseo, jotka yhdessä toimivat Joensuun museot -nimen alla. Vuoden 2020 museouudistuksessa OKM nimesi Joensuun museot Pohjois-Karjalan alueelliseksi vastuumuseoksi tehtäväkenttänä alueellisen museotoiminnan kehittäminen, kulttuuriympäristötehtävät sekä alueellinen taidemuseotyö.

Vuosi 2020 on lisännyt suomalaisten kotimaanmatkailua ja tutustumista erityisesti maamme kansallispuistoihin ja muihin luontokohteisiin. Vuoden aikana saavutettiin maakunnan kansallispuistoissa ennätysmäiset kävijämäärät. Kiinnostus kotimaiseen luontomatkailuun ei tule hiipumaan koronatilanteen rauhoittuttuakaan.

2. Tarjottava sijainti

Mitä sijaintia tai sijainteja kaupungissanne näette mahdollisina museon sijaintipaikkoina? Millaista infrastruktuuria museolle on tarjolla. Tässä pyydämme kuvaamaan mahdollisuutenne toteuttaa tai olla toteuttamassa museolle ja kokoelmatiloille uudisrakennusta, mahdollisen olevan rakennuksen uudiskäyttöä sekä museon ympärillä olevaa toimintaa tukevaa infrastruktuuria (julkinen liikenne, liikennealueet, auditoriotilat, majoitus- ja ravintolapalvelut, kokous- tai tapahtumatuotantopalvelut, ohjelmapalvelut jne.)

Museon sijaintipaikaksi Joensuussa esitetään 1.1.2021 tyhjäksi jäänyttä Lyseon lukion rakennusta, joka sijaitsee ydinkeskustassa, noin 300 metrin päässä torilta ja heti Taidemuseon jälkeen. Vuonna 1956 valmistunut koulurakennus sijaitsee kaupungin asemakaavan itä-länsisuuntaan halkaisevalla keskusakselilla. Akselille sijoittuvat tuleva (nykyiseen kaupungintaloon sijoittuva) Pohjois-Karjalan museo sekä torin vastakkaisella puolella oleva Taidemuseo, jotka yhdessä muodostavat ns. Sinisen virran museokokonaisuuden. Uusi museo olisi sijaintinsa puolesta luonteva ja sopiva jatke tälle akselille.

Lyseon lukion rakennuksessa on yhteensä 5 036 m-m² ja huoneistoala on 3 878,5 h-m². Tontin rakennusoikeus on 8 400 k-m². Rakennuksen museokäyttöön muuttaminen vaatisi tiloihin täydellisen peruskorjauksen ja sekä tilojen saneeraamisen kyseistä museokäyttöä parhaiten palvelevaksi. Koska museokonsepti vaatii suuria toiminnallisia muutoksia peruskorjauksen lisäksi, niin uudistusten kustannukset voivat olla lähellä uudisrakentamisen kustannuksia. Arkkitehti Ragnar Kruskopfin suunnittelema rakennus on kaavassa varustettu suojelumerkinnällä sr-1 eli rakennus on

rakennustaiteellisesti arvokas tai kaupunkikuvan säilymisen kannalta tärkeä. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka vaarantavat rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokkaan tai kaupunkikuvan kannalta merkittävän luonteen säilymisen. Erä- ja luontokulttuurimuseon kokoelmien sijoituspaiksi esitetään Pilkontie 2:n kiinteistöä, johon on sijoittunut Joensuun museoiden valokuva-arkisto, konservointi sekä kokoelmien säilytystilat.

Museon sijoittuminen ”keskelle kaupunkia” tarjoaa kaikki kaupungin palvelut (museot, konserttisali, teatteri, elokuvateatteri, hotellit, ravintolat, kauppaliikkeet) vierailijoiden käyttöön muutaman minuutin kävelymatkan päässä. Myös Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampus muutaman minuutin kävelymatkan päässä sekä Mehtimäen alueen laajat ja monipuoliset liikuntapalvelut. Vaikka erä- ja luontokulttuurimuseon rakennus sijaitsee keskellä kaupunkia, luonto on lähellä. Metsät ja järviluonto alkavat käytännössä ruutukaavan vierestä. Pielisjoki ja Pyhäselän rannat ovat kävelymatkan päässä ja läheinen Mehtimäen alue tarjoaa lähimmät metsäluonnon keskellä kulkevat kävely- ja pyöräilyreitit.

Joensuun saavutettavuus on hyvä kaikilla liikennemuodoilla. Junaliikenteen tarjonta Joensuun ja Helsingin välillä on laadukasta nopeimman matka-ajan ollessa n. 4 tuntia ja 15 minuuttia. Lähivuosina junaliikenne tulee nopeutumaan Karjalan radan parannustoimenpiteiden myötä. Pitemmällä aikavälillä mahdollinen uusi ratalinjaus Helsinki-Porvoo-Kouvola nopeuttaa junaliikennettä edelleen. Taajamajunaliikennettä on yhteysvälillä Nurmes-Lieksa-Joensuu-Varkaus-Pieksämäki. Joensuun ulkoisessa saavutettavuudessa junaliikennettä täydentää julkinen linja-autoliikenne ja henkilöautoilu. Petroskoin suunnasta on Joensuuhun päivittäin säännöllinen linja-autoyhteys.

Joensuuhun suuntautuvan julkisen liikenteen solmukohdaksi on hyvää vauhtia kehittymässä vahvasti uudistuva asemanseutu, johon on juuri otettu käyttöön uusi parkkitalo. Samalla alueella on jatkossa kehittynyt juna- ja linja-autoliikenteen solmupiste palveluineen. Kaupungin ydinkeskusta palveluineen aukeaa aivan aseman vierestä.

Joensuuhun tullaan lentämään tulevaisuudessakin koronasta aiheutuvan tilanteen normalisoiduttua. Huhtikuussa 2021 käynnistivät jälleen suorat lennot Helsingin ja Joensuun välillä, kun julkisen palvelun kilpailutuksen kautta on operaattori valittu. Vuoden 2022 alusta lukien lentoliikenne jatkaa joko kaupalliselta pohjalta tai tarvittaessa julkisen palvelun veloitteen mukaisena kilpailutettuna liikenteenä. Joensuun lentoliikenteen vahvuus on lentoaseman läheinen sijainti vain 15 minuuttia ydinkeskustasta.

Luonto-ohjelmapalvelujen tuottajia on Joensuun ja maakunnan alueella lähes 80 ja heillä on monipuolinen tarjonta erilaisista luontomatkailuun liittyvistä palveluista. Nämä toimijat ovat keskeinen yhteistyötaho Erä- ja kulttuurimuseon toiminnallisten aktiviteettien kannalta.

3. Vierailijapotentiaali

Kuvatkaa tarjoamaanne sijaintiin peilaten, tutkimukseen ja kokemukseen nojautuen, millainen lukumääräinen kävijäpotentiaali tarjoamallanne sijainnilla on nyt ja tulevaisuudessa, sekä miten se jakaantuu eri vuodelle. Millainen olisi tyypillinen kävijäprofiili? Alueen matkailun kehittyminen? Mihin faktoihin tai tutkimuksiin arvionne perustuu? Millaisen väestöpohjan tarjottava sijainti tarjoaa tällä hetkellä museon oheispalvelujen (ravintola, kokoustilat jne.) toiminnan pohjaksi ympäri vuoden?

Ulkomaalaisten matkustajien osuus vuonna 2019 oli Pohjois-Karjalassa runsaat 350 000 ja heistä venäläisten osuus oli 214 000. Ulkolaisten vieraiden lisäksi kesä-elokuussa Pohjois-Karjalassa vieraili yli 300 000 suomalaista matkailijaa. Pääosa matkailijoista saapui maankuntaan maanteitse. Vuonna 2019 Niiralan rajanylityspaikan yli 1,2 miljoonaa matkailijaa ja tästä venäläisten osuus oli noin puolet. Niiralan rajanylityspaikka on keskeinen reitti Pietarista pohjoiseen suuntautuville vierailijoille. Ennen rajojen sulkemista venäläisillä matkanjärjestäjillä olikin useita bussimatkapaketteja myynnissä, joiden kohteena oli vierailu Pohjois-Karjalan matkailukohteissa ja museoissa. Kiinnostus museoita kohtaan venäläisten keskuudessa on todella suurta.

Museovierailuiden trendi on ollut Joensuussa kasvusuunnassa ja esimerkiksi Joensuun museoissa vieraili vuonna 2019 yhteensä 52 514 kävijää. Suurimmat kävijämäärät museoissa on perinteisesti kesäaikaan heinä- ja elokuussa, mutta myös keväisin ja syksyisin on kävijähuippuja. Kävijäprofiilissa erottuvat lisääntyvässä määrin lapsiperheet, koululaiset ja opiskelijat. Ulkomaalaisista suurimmat kävijäryhmät muodostavat venäläiset sekä keskieuropalaiset kuten saksalaiset. Ulkomaalaisten osuus kävijöistä on normaalisti noin 10 %.

Niin kotimaisten kuin ulkomaisten matkailijoiden osalta on ollut havaittavissa lisääntynyt kiinnostus luontoa ja luontomatkailua kohtaan. Matkustajat arvostavat ja etsivät puhdasta luontoa ja erilaisia luontopalveluja. Yksi matkustuksen trendi on tavoite matkustuksen pieneen hiilijalanjälkeen ja kotimaisen matkailun suosimiseen, joka on korostunut koronan aikana, mutta sen on arvioitu korostuvat myös koronan jälkeen.

4. Tarjottavat resurssit; synergia- ja kumppanuusedut

Mitä toiminnallisia resursseja näette löytyvän a) museon kehittämishankkeen ja b) museon toimintavaiheen käyttöön. Tällaista voi olla esimerkiksi paikkakunnan matkailuorganisaation / kaupunkimarkkinoinnin resurssit, kaupungin elinkeinokehityksen tuki, kaupungin asiantuntijapalvelut, ympäristössä toimivien kaupungin ohjauksessa olevien kulttuuri tms. organisaatioiden kanssa tehtävä työ, oppilaitosyhteistyö, tai matkailualan yrittäjien toiminta hankkeen hyväksi. Kaupungin alueella toimivien suurimpien yritysten tai elinkeinoelämän yhteistyöpotentiaali. Synergiaetuja voivat olla myös jonkun muun toiminnon (opastuskeskus, toinen museo tai kulttuurilaitos tms) yhdistäminen samaan museokeskukseen.

Valtion ja kaupungin rahoituksen lisäksi erä- ja luontokulttuurimuseon perustamisen tiettyihin osioihin on mahdollista hakea EU-rahoitusta maakuntaliitolta ja ELY-keskukselta. Mahdollisia rahoituskohteita ovat esimerkiksi rakennuksen ja näyttelyiden konseptiin, elämyksellisyyteen, digitaalisuuteen, osaamiseen, oppimiseen ja vähähiilisyyteen sekä museon kansainvälisiin verkostoihin liittyvät toimenpiteet. Tarkemmat neuvottelut EU-rahoituksesta käydään hakuprosessin myöhemmissä

vaiheissa. Lisäksi jatkoprosessissa käydään neuvotteluja mahdollisten perustamisvaiheen lahjoittajien kanssa.

Joensuu on Euroopan metsäpääkaupunki ja Pohjois-Karjalan alueella toimii iso joukko kansainvälisiä metsäteollisuus- ja metsäteknologiayrityksiä, tutkimus- ja koulutusorganisaatioita sekä metsätalouden kehittämisyksiköitä. Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksen Metsätieteiden osasto on kansainvälisesti arvostettu tutkimus- ja koulutusyksikkö, ja esim. sen vierailuohjelmiin Erä- ja luontokulttuurimuseossa vierailu hyvin sopisi. Myös potentiaalisia oppilaitosyhteistyötahoja on Pohjois-Karjalassa useita, kuten matkailualan koulutusta antavat oppilaitokset. Yhteistyö museon ja oppilaitosten kanssa olisi varsin luontevaa.

Pohjois-Karjalan maakunta on perinteistä erätalousaluetta. Vahva luontosuhde näkyy alueen museoiden kokoelmissa ja esillepanossa. Maakunnassa toimivat museot ovat niin ikään luontevia yhteistyökumppaneita erä- ja luontokulttuurimuseolle. Ihmisen ja luonnon vuorovaikutus näkyy myös Joensuun museoihin kuuluvan Pohjois-Karjalan museon kokoelmissa. Synergiaa saadaan Joensuun museoiden kanssa kokoelmien hoitoon ja säilytystilojen valvontaan, mikäli erä- ja luontokulttuurimuseon kokoelmien säilytystilat sijoitetaan samaan kiinteistöön Joensuun museoiden säilytystilojen kanssa. Lisäksi konservointia varten käytettävät tilat ja välineet voivat olla osin yhteisiä.

5. Valmius rahoittaa rakentamista ja toimintaa

Kuvatkaa alustavasti kaupunkinne valmiutta rahoittaa a) museosäätiön perustamisvaiheen peruspääomaa b) rakennusinvestointia c) museon vuosittaista toimintaa. Rahoituksen tasosta riittää tässä vaiheessa kuvaus valmiudestanne rahoittaa hanketta. Rahoituksesta sitova päättäminen vaatii kuntaorganisaatiossa pidemmän käsittelyn ja se tullaan kysymään kilpailun toiseen vaiheeseen valituilta kandidaateilta.

Mikäli Erä- ja luontokulttuurimuseo sijoitettaisiin Joensuuhun, sitoutuu Joensuun kaupunki rahoittamaan peruspääomaa, rakennusinvestointia että museon vuosittaista toimintaa. Rahoitusta ja sen tasoa kokonaisuudessa tullaan tarkastelemaan tarkemmin, mikäli Joensuu on mukana valintaprosessin toisessa vaiheessa.